

Omgaan met geld, oorzaken en gevolgen

Taalhandeling:	Verklaren
Schrijftaak:	Flyer maken over omgaan met geld, oorzaken en gevolgen
Lesdoel:	Leerlingen passen de VOGELS-strategie voor het schrijven van een verklarende tekst toe.
Nieuwsbegrip- onderwerp:	Week van het geld

Verklaren	ervaarles
	instructieles
	oefenles
	oefenles

De Nieuwsbegrip schrijflessen werken met één handleiding voor A en B. Aanwijzingen voor verschillen tussen A en B en voor werken met zwakke en sterke leerlingen vindt u in de handleiding en op blz. 4.

Overzicht van de twee lessen

Les 1

1. U haalt met de leerlingen het onderwerp van de Nieuwsbegriples terug. De leerlingen halen de VOGELS-strategie op (plannen.)
2. De leerlingen verzamelen met hun schrijfmaatje informatie in de leestekst van Nieuwsbegrip en zetten die in een schema (inhoud verzamelen en organiseren.)
3. De leerlingen oefenen met het formuleren van oorzaken en gevolgen door elkaar hun schema uit te leggen en door zinnen te maken (schrijven voorbereiden).

Les 2

4. De leerlingen maken een schrijfplan (ophalen les 1, plannen).
5. De leerlingen schrijven de tekst (eerste versie schrijven)
6. De leerlingen bespreken in tweetallen hoe de tekst verbeterd kan worden (test de tekst).
7. De leerlingen maken de flyer af (afroندن).
8. Terugblik op de les (reflecteren).

Handleiding Les 1

Materiaal

- Voor de leerlingen: opdrachtblad en blaadjes voor schrijven van hun tekst.
- Voor de leerlingen: de Nieuwsbegrip leestekst.

Vooraf

- Zorg dat de leerlingen de Nieuwsbegrip leestekst bij de hand hebben.
- Zorg eventueel dat u bij opdracht 2 andere bronnen bij de hand hebt: Nieuwsbegripfilm van het Jeugdjournaal en de Week-van-het-geldkrant.
- Zorg dat de leerlingen kleurpotloden of stiften bij de hand hebben.
- Lees de handleiding door: goede schrijvers kunnen sommige onderdelen overslaan (bij opdracht 3 en 4).

Introductie: omgaan met geld, oorzaken en gevolgen

Besprek het Nieuwsbegriponderwerp. De leerlingen hebben door de leestekst veel geleerd over omgaan met geld. Het is goed om dat ook aan anderen uit te leggen. De leerlingen kunnen dat doen door een flyer te maken voor leeftijdsgenoten: daarin leggen ze uit hoe je met geld om moet gaan, wat de gevolgen zijn als je dat goed of juist niet goed aanpakt en ook wat de oorzaken daarvan kunnen zijn.

OPDRACHT 1 Wat ga je schrijven: een verklarende tekst

1. Leg uit: in de flyer worden oorzaken en gevolgen beschreven. Vraag de leerlingen: welke strategie kunnen ze gebruiken om die tekst te schrijven?
2. Laat de leerlingen de VOGELS-strategie opschrijven.

Differentiatie: beperk voor zwakke schrijvers de derde stap van de strategie tot G, en laat EL buiten beschouwing. Of laat hen alleen gevolgen of alleen oorzaken beschrijven.

OPDRACHT 2 Voorbereiden op het schrijven met je schrijfmaatje

1. Laat de leerlingen schrijfmaatjes vormen.
2. Leg uit dat ze informatie gaan verzamelen over het verschijnsel in de nieuwsbegriptekst¹. De leerlingen zoeken naar oorzaken en geven die aan met een kleur, en ze zoeken naar gevolgen die ze in een andere kleur markeren. Vervolgens maken ze een schema.
3. Geef de tweetallen opdracht vraag 1, 2, 3, 4 en 5 te maken.

Differentiatie: Laat zwakkere leerlingen wel gevolgen opschrijven, maar zich niet bezighouden met 'nu en later'. Dus wel G, maar niet E en L. Leerlingen die moeilijk iets kunnen bedenken laat u werken aan de instructietafel.

OPDRACHT 3 Oorzaak-gevolgwoorden schrijven

Laat alle tweetallen samen gaan zitten met een ander tweetal.

1. De tweetallen leggen hun schema's aan elkaar uit. Ze gebruiken daarbij oorzaak-gevolgwoorden, zoals die op hun opdrachtblad zien staan.
2. De tweetallen bedenken zinnen: ze maken met alle woorden in het uitlegblok een zin om over hun verschijnsel te schrijven. (A: dit staat op het opdrachtenblad. B: staat niet op opdrachtenblad, maar deze opdracht geeft u aan leerlingen die deze oefening kunnen gebruiken.)

Differentiatie: (bij 1) voor zwakke leerlingen doet u het uitleggen van het schema voor; (bij 2) sterke leerlingen laat u dit onderdeel overslaan.

Afronding

Vertel de leerlingen dat ze in de volgende les met behulp van hun schema de tekst gaan schrijven.

¹ En/of andere bronnen: (1) Nieuwsbegripfilm van het Jeugdjournaal, (2) Week-van-het geldkrant op weekvanhetgeld.nl/sites/default/files/Wvhg_krant_2015.pdf, vooral pagina 1 en 2.

Handleiding Les 2

Materiaal

Blaadjes om de tekst te schrijven

OPDRACHT 4 Een tekstplan maken

Differentiatie: Sterke schrijvers kunnen opdracht 4 overslaan en het schema uit opdracht 3 gebruiken om te schrijven.

1. Leg de tweetallen uit dat ze nu voordat ze de tekst schrijven een tekstplan maken met het schema op het opdrachtblad.
2. Ze maken de opdracht en letten op:
 - Niet meteen gaan schrijven, maar eerst bespreken wat ze waar kunnen invullen.
 - Korte zinnen en steekwoorden gebruiken.

Differentiatie: doe voor zwakke schrijvers 1 hardop denkend voor.

OPDRACHT 5 Een verklarende tekst schrijven

De leerlingen schrijven hun tekst op een apart blaadje.

OPDRACHT 6 De teksten bespreken: hoe kan het nog beter?

De leerlingen werken samen met een schrijfmaatje, maar een ander schrijfmaatje dan in de eerdere opdrachten.

1. Ze lezen elkaar hun teksten voor en vullen voor de tekst van de ander de checklist in.
2. Met de checklist erbij bedenken ze samen hoe de teksten beter kunnen worden. Ze schrijven dit bij hun tekst.

Differentiatie: doen leerlingen dit feedback geven voor het eerst, dan doet u voor hoe je feedback geeft en/of u bespreekt met de groep voorbeelden van goede tips.

OPDRACHT 7 De flyer maken

De leerlingen maken hun flyers af:

- Tekst definitief maken
- Kleur gebruiken en afbeeldingen of tekeningen invoegen.

OPDRACHT 8 Terugkijken: het schrijven bespreken

De leerlingen beantwoorden de vragen. Bespreek het kort na.

Afronding

- Laat de leerlingen de opdrachten en (een kopie van) hun werk opbergen in hun map.

De flyers in de buurt verspreiden

Bespreek met de klas hoe ze de flyers gaan verspreiden. Mogelijkheden:

- Uitdelen op het schoolplein.
- Klassen rondgaan.
- Op de schoolmuren plakken.

Afronding

- Laat de leerlingen de opdrachten en (een kopie van) hun werk opbergen in hun map.

Verschillen in de lessen tussen niveau A en B

	B	A
Opdrachtblad	Formulering in groep 7/8-taal	Formulering in groep 5/6-taal
strategie		Deel over nu en later (VOGELS) mag buiten beschouwing blijven.
opdracht 3	Zinnen oefenen is optie voor zwakke schrijvers	Zinnen oefenen staat op het opdrachtblad

Niveaus bij Nieuwsbegrip Schrijven

Verschillen tussen leerlingen kunnen op het gebied van schrijfvaardigheid groot zijn. In de Nieuwsbegrip schrijflessen gaan we hier op de volgende manieren mee om:

- Niveau A en B hebben **verschillende opdrachtbladen**. De instructies zijn op niveau A eenvoudiger geformuleerd en opdrachten kunnen eenvoudiger zijn.
- A en B hebben **dezelfde handleiding**. De schrijftaak en de lesopbouw is op beide niveaus hetzelfde. Soms geeft de handleiding aan wat het verschil is tussen A en B.
- Aan leerlingen uit groep 5-6 stelt u **andere eisen** dan aan leerlingen in groep 7-8 waar het gaat om de kwaliteit van hun tekst. Deze eisen vindt u terug in de rubrics: niveau A presteert op A1 en A2, B presteert op B1 en B2. Rubrics zijn opgenomen in instructie- en oefenlessen, niet in ervaarlessen.
- In de handleiding vindt u eveneens **extra aanwijzingen voor zowel snelle als langzame leerlingen**. Dit zijn aanwijzingen die voornamelijk betrekking hebben op meer of minder ondersteuning. Voorbeelden zijn een extra stukje schrijven voor snelle leerlingen en werken aan de instructietafel voor langzamere leerlingen.

Rubrics

Verschijnsel	B2	B1	A2	A1
Staat het verschijnsel duidelijk in de tekst?	Het verschijnsel is duidelijk beschreven met een voorbeeld erbij.	Het verschijnsel is kort en duidelijk beschreven.	Het verschijnsel staat er in, maar het is nog niet goed beschreven.	Het verschijnsel staat er nog niet in.

Oorzaken en/of gevolgen	B2	B1	A2	A1
Staan alle oorzaken en gevolgen goed in de tekst?	Er staan aardig wat gevolgen en oorzaken in de tekst en het is duidelijk welke de belangrijkste zijn.	Er staan aardig wat gevolgen en oorzaken van het verschijnsel in de tekst, maar een belangrijke ontbreekt.	Er staan nog weinig oorzaken en gevolgen van het verschijnsel in de tekst.	Er staat één oorzaak of één gevolg in de tekst. Je kunt er meer bedenken.

Opbouw	B2	B1	A2	A1
Heeft de tekst een logische volgorde?	De tekst begint met het verschijnsel, daarna de gevolgen en de oorzaken en tot slot wat je er aan kan doen. De tekst is duidelijk en loopt goed.	De tekst begint met het verschijnsel, daarna de gevolgen en oorzaken en tot slot wat je er aan kan doen. Maar de tekst bestaat uit losse stukjes die niet duidelijk bij elkaar horen.	De tekst begint met het verschijnsel, maar daarna staan er oorzaken en gevolgen nog door elkaar. Of oorzaken en gevolgen zijn er wel maar het is nog niet duidelijk wat je er aan kan doen.	Het verschijnsel, oorzaken en gevolgen staan nog door elkaar.

Zins-formulering	B2	B1	A2	A1
Worden oorzaak-gevolg-woorden gebruikt?	Er worden verschillende oorzaak-gevolgwoorden goed gebruikt. Er is afwisseling.	De oorzaak-gevolg-woorden worden goed gebruikt, maar het zijn steeds dezelfde woorden.	Er staan oorzaak-gevolg-woorden, maar (soms) niet goed gebruikt.	Er staan nog geen oorzaak-gevolg-woorden in de tekst.

Taal verzorging	B2	B1	A2	A1
Ziet de tekst er goed verzorgd uit?	De tekst ziet er netjes en aantrekkelijk uit. Er staan geen fouten in.	De tekst ziet er netjes en aantrekkelijk uit. Maar er staan nog een of twee fouten in.	De tekst ziet er goed uit, maar als je goed kijkt staan er nog te veel fouten in. Of: er staan geen fouten in de tekst, maar het ziet er nog niet netjes uit	Het begin is er, maar de tekst is nog niet helemaal afgemaakt.